

3. Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2017 році: Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 жовт. 2016 р. № 1236. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1515-16/page>.
4. Про затвердження змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 13 жовт. 2016 р. № 1236: Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 квіт. 2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0646-17>.
5. Умови прийому на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста в 2017 році: Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 квіт. 2017 р. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/vstupna-kampaniya-2017/umovi-priyomu-na-navchannya-dlya-zdobuttya-osvitno-kvalifikacijnogo-rivnya-molodshogo-speczialista-v-2017-rocz.html/>.
6. О вступительных испытаниях при поступлении на I ступень высшего образования: Постановление Министерства образования Республики Беларусь от 30 июня 2015 г. № 72. URL: <http://edu.gov.by/doc-3987443>.

**Гриб А. М.**

*кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри міжнародного та європейського права  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**Михайлов О. М.**

*кандидат юридичних наук,  
доцент кафедри адміністративного і фінансового права  
Національного університету «Одеська юридична академія»,  
старший партнер Юридичної групи «Віталій Серафімов і партнери»*

## **ПРАВОВИЙ ПУРИЗМ В СУДОВИХ РІШЕННЯХ СУДУ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Циклічне оновлення редакцій закону про судоустрій та відсутність постійності вектору будування системи судоустрою; окреслення преамбулою Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-IV; несистемна протилежність висновків Верховного Суду щодо застосування норм права – з однієї сторони, та обґрунтування Великою Палатою Верховного Суду «відступлення» від своїх попередніх висновків – з іншої сторони, обумовлю-

ють актуальність висвітлення одного з аспектів вирішуючої проблеми правового пуризму в вітчизняній судовій практиці.

1. Вичерпний перелік вимог до кандидатів на посаду судді окреслено ч. 1 ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII; з котрих – володіння державною мовою.

Ані Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII, ані будь-який інший нормативно-правовий акт, не окреслює повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в частині перевірки кандидата на посаду судді на предмет володіння іншою,-ми мовою,-ми, окрім як державної.

2. Суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Для цілей посилання на текст Конвенції суди використовують офіційний переклад Конвенції українською мовою.

Для цілей посилання на Рішення та ухвали Суду та на ухвали Комісії суди використовують переклади текстів рішень Суду та ухвал Комісії, надруковані у виданні, передбаченому в ст. 6 цього Закону.

З метою виконання заходів загального характеру держава забезпечує переклад та опублікування повних текстів Рішень українською мовою спеціалізованим у питаннях практики Суду юридичним виданням, що має поширення у професійному середовищі правників.

Автентичність перекладу повних текстів Рішень засвідчується Органом представництва.

У разі відсутності перекладу Рішення та ухвали Суду чи ухвали Комісії суд користується оригінальним текстом.

У разі виявлення мовної розбіжності між перекладом та оригінальним текстом суд користується оригінальним текстом.

У разі виявлення мовної розбіжності між оригінальними текстами та/або в разі потреби мовного тлумачення оригінального тексту використовується відповідна практика Суду, – ч. ч. 1-2 ст. 6, ст. ст. 17-18 Закону України «Про виконання рішень та за-

стосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-IV.

3. Загальноприйнято розуміти пуризм як надмірне прагнення до чистоти, переваги форми над змістом.

Поняття «правового пуризму» було введено в правовий обіг Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ), – окрема думка судді Верховного Суду Берназюка Я.О. від 25 квітня 2018 року, справа № 826/5575/17, № в ЄДРСР 73635013.

Постанова ВС/ВП від 21.03.2018, справа № 235/3619/15-ц, № в ЄДРСР 73500804: «ЄСПЛ в рішеннях *Sutyazhnik v. Russia* від 29.07.2009, *Esertas v. Lithuania* від 31.05.2012 зазначав, що у справах можуть бути обставини, які свідчать про відсутність соціальної потреби чи нагальної суспільної необхідності, які б виправдовували відхилення від принципу правової визначеності. Тобто не потрібно скасовувати правильне по суті рішення суду лише заради правового пуризму».

Не може бути скасоване правильне по суті судове рішення та не може бути відступлено від принципу правової визначеності лише задля правового пуризму, судове рішення може бути скасоване лише з метою виправлення істотної судової помилки. У цій справі рішення арбітражного суду, яке набрало законної сили, було скасовано в порядку нагляду з припиненням провадження у справі суто з підстави того, що спір не підлягав розгляду арбітражними судами, хоча у подальшому вимоги заявника були задоволені судом загальної юрисдикції. Ухвалюючи рішення ЄСПЛ виходив з того, що, хоча як принцип, правила юрисдикції повинні дотримуватися, однак, враховуючи обставини даної справи, була відсутня соціальна потреба, яка б виправдовувала відступлення від принципу правової визначеності.

Таким чином, «правовий пуризм» на відміну від обставин «істотного та непереборного характеру» завжди призводить до порушення принципу правової визначеності; «правовий пуризм» – невідступне слідування вимогам процесуального закону при вирішенні питання щодо застосування чи скасування таких,

що набрали законної сили, судових рішень без врахування того, чи призведе це у подальшому до реального, а не формального усунення допущених судових помилок; надмірно формальне, бюрократичне застосування правових норм й вчинення дій, що мають юридичне значення, безвідносно врахування їх доцільності, виходячи з обставин конкретної справи й необхідності забезпечення ефективного захисту прав, свобод та інтересів в цивільному або іншому судочинстві, що призводить до порушення права на справедливий судовий розгляд; «правовий пуризм» може носити як добровільний характер й проявлятися в діяльності окремих посадових осіб, так і бути вимушеним через санкціонування державою, яка обмежує реалізацію дискреційних повноважень суб'єктів правозастосування, не допускаючи відступ від правових приписів, – окрема думка судді Верховного Суду Берназюка Я.О. від 25 квітня 2018 року, справа № 826/5575/17, № в ЄДРСР 73635013.

4. Одним із найбільш промовистих прикладів правильного розуміння, доречного та раціонального застосування рішення ЄСПЛ є постанова ВС/КГС від 13.06.2018, справа №910/10616/17, № в ЄДРСР 74767230.

Приклад незастосування правового пуризму, який вже став майже академічним, відображено в постанові ВС/ВП від 21.03.2018, справа № 235/3619/15-ц, № в ЄДРСР 73500804, – Зуєвич Л., начальник управління забезпечення роботи судової палати секретаріату ВС/КГС [1].

5. У мотивувальній частині рішення можуть також використовуватися посилання на рішення Конституційного Суду України, відповідні рішення Верховного Суду України), а також посилання на рішення Європейського суду з прав людини згідно із Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 № 3477-IV, – постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судові рішення у цивільній справі» від 18.12.2009 № 14, Пленуму

Вищого адміністративного суду «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20.05.2013 № 7.

При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановках Верховного Суду, – ч. 5 ст. 242 КАС України.

Преамбулою Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-IV окреслено, що цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України; з необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї; з впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини; зі створенням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України.

Висновок: суд, який володіє державною [в тому числі іншою – недержавною] мовою, у разі відсутності офіційного перекладу оригінального тексту рішення ЄСПЛ надрукованому у виданні, передбаченому в ст. 6 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 № 3477-IV, та умовах відсутності легального окреслення КАС України, ГПК України, ЦПК України повноважень суду в частині здійснення автентичного перекладу повного тексту рішення ЄСПЛ й засвідчення, у мотивувальній частині судового рішення використати посилання на рішення ЄСПЛ не може.

### Література:

1. Зуєвич Л. Бюрократія на шкоду визначеності. Процедурні помилки не зумовлюють скасування правильного по суті рішення. *Закон і Бізнес*. № 30 (1380) 28.07-03.08.2018. URL: [https://zib.com.ua/ua/print/133887-koli\\_procedurni\\_pomilki\\_ne\\_zumovlyuyut\\_skasuvannya\\_pravilnog.htm](https://zib.com.ua/ua/print/133887-koli_procedurni_pomilki_ne_zumovlyuyut_skasuvannya_pravilnog.htm)